

Prof. dr Omer Ibrahimagić

POLITIČKI TERORIZAM U BOSNI

Prvo da kažem nešto o pojmu terorizma i njegovom istraživanju. Terorizam je individualna ili grupna kriminalna djelatnost, najčešće motivirana koristoljubljem ili postizanjem određenih političkih ciljeva. Uzroci terorizma su dublji i treba ih primjenom naučne metodologije istraživati. Mi danas u Bosni i Hercegovini nemamo ni jedne naučne institucije koja se bavi ovim istraživanjima. S obzirom na kompleksnost uzroka pojavi terorizma bit će neophodna multidisciplinarna istraživanja. Zato bi najbolje rješenje bilo da se osnuje zaseban naučni institut koji će se baviti istraživanjem terorizma. Ovo bi mogao biti i inicijalni prijedlog sa ovog okruglog stola upućen bosanskim državnim institucijama i međunarodnim organizacijama u BiH koje se bave implementacijom Mirovnog sporazuma za BiH.

Terorizam je i u ranijem sistemu bio inkriminiran u KZ, član 125, kojeg je preuzela Bosna i Hercegovina. Međutim, njegova inkriminacija je veoma uska i odnosi se na terorizam protiv osnova državnog uređenja i sigurnosti države. S obzirom na ideološki karakter bivšeg sistema zaštićene su bile samo osnove socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja i sigurnost SFRJ, u čijem nazivu je bio ugrađen taj vrijednosni sistem.

Težište inkriminacije bilo je na "neprijateljskim" pobudama prema SFRJ - izraženim izazivanjem eksplozije, požara ili preduzimanjem neke druge općeopasne radnje ili akta nasilja kojima može da stvori osjećanje lične nesigurnosti kod građana ili grupe građana. Posebno težak oblik ovog krivičnog djela, za koji je predviđena i mogućnost izricanja smrtne kazne, postojao je ako je djelo imalo za posljedicu smrt nekog lica, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno velikim razaranjima, ili je dovelo do ugrožavanja sigurnosti, ekonomske ili vojne snage zemlje, ili je učinjeno za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, ili u drugim osobito teškim slučajevima. Zbog posebne društvene opasnosti samog pripremanja ovog djela kažnjive su i pripremne radnje, kao i stvaranje svakog udruženja radi izvršenja ovog djela. (Pravna enciklopedija, Savremena administracija, 1989. Beograd, str. 1691). U 1990. godini u KZ je inkriminiran i međunarodni terorizam.

Poslije iskustva koje je Bosna preživjela u vrijeme dvostruke agresije i spleta različitih političkih interesa u Bosni, kao i izvršenih društvoekonomskih promjena u državnom uređenju i političkom sistemu, treba bitno redefinirati navedene inkriminacije terorizma. Posebno političkog terorizma. S obzirom na multietničku strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine, i da je ona agresijom na Bosnu i Hercegovinu bila bitno ugrožena, domaće i međunarodne snage koje su se usmjerile protiv multietničke Bosne, ni ubuduće neće mirovati i predstavljat će stalnu opasnost za njenu političku, pa time i ekonomsku i socijalnu stabilnost. Cilj im je dokazati nemogućnost postojanja takve multietničke Bosne, a time i ostvarivanje planova za njenu fizičku podjelu i politički nestanak kao nezavisne države. Ne treba zaboraviti da su ti politički programi stari najmanje stotinu godina, da su praktično, ne znam po koji put, aktualizirani za vrijeme nedavne agresije i da će i ubuduće, u stoljeću pred nama, također biti aktuelni.

Postojale su i postoje i danas niz tajnih i javnih organizacija koje rade o glavi Bosne i protiv bosanskih ljudi. Tajna teroristička organizacija "Crna ruka" i srpska nacionalistička organizacija "Mlada Bosna", koja je do nedavno imala i svoj muzej usred Sarajeva, u svome programu su imale prisilno prisajedinjenje Bosne velikoj Srbiji.

Pređ kraj XIX i početkom ovog stoljeća tom projektu je smetala Austrougarska, pa je terorističkim aktom u Sarajevu 1914. uklonjen austrijski prijestolonasljednik Franc Ferdinand, od strane srpskih terorista "Mlade Bosne". Za ostvarenje nešto mlađeg projekta velike Hrvatske zasmetao je kralj Aleksandar, pa su ga terorističkim aktom 1934. u Marselju, uklonili hrvatski ustaški teroristi. Da bi velikosrpski i velikohrvatski nacionalisti mogli 1939. godine, ne pitajući Bošnjake, podijeliti Bosnu između sebe, bilo je potrebno ukloniti, u još nedovoljno razjašnjenim okolnostima, njihovog političkog vođu Mehmeda Spahu.

O srpskom četničkom pokretu da i ne govorimo. On, ne samo da se služio terorom, već je svaki put kad mu se pružila prilika vršio i genocid nad bošnjačkim narodom. Na istoj političkoj matrici, s druge strane, teror je činio i hrvatski ustaški pokret izvršivši i genocid nad bosanskim Srbima i zločine nad bosanskim antifašistima 1941-1945. godine.

Nakon nedavne brutalne agresije na Bosnu i Hercegovinu, kojom je trebalo da se provede nova podjela Bosne i Hercegovine prema projektu iz Karađorđeva, ulazimo u period finog suptilnog tkanja terorističke mreže u Bosni. U tome će glavnu izvršnu ulogu imati obavještajne službe država nenaklonjenih integritetu Bosne potpomognutih službama crne

internacionale, uz čiju će pomoć biti upotrijebljeni, pored domaćih, najpoznatiji svjetski teroristi, kao što je Handala i dr.

Terorizam je danas, pored onog ideološki čistog, postao industrija koja posluje na principu profita. Teroristi nemaju države i nacije, oni znaju samo za profit i ko plati više. Za to se naša zemlja mora adekvatno pripremiti da bi odgovorila tom izazovu. Bosna će i u narednom periodu biti interesantno terorističko tržište, tim prije što ima širom otvorene i nekontrolirane državne granice i političku podršku od strane njoj ne naklonjenih zemalja. Zato svaka zgrada i spomenik dignuti u zrak i svaki nevino ubijeni građanin izvršeni su s ciljem da se ubije multietnička Bosna. Oni znaju da bez multietničkog bosanskog društva neće biti ni Bosne kao države.

Zato ne treba očekivati brzo smirivanje političkog potresa u Bosni i Hercegovini izazvanog agresijom. Razlog tome je što međunarodna zajednica nije dozvolila da glavni izazivači tog potresa budu vojnički pobjeđeni već ih je proizvela u mirotvorne pregovarače, a domaće izvođače radova promovirala u vrh bosanske političke vlasti. Možda, međunarodna zajednica poznaje šifru, kako će proizvođače političkog terora i izvršioce genocida učiniti kooperativnim demokratima, kao što je nedavno Ljubišu Savića-Mauzera bijeljinskog i brčanskog koljača proizvela za posmatrača izbora u Danskoj. U nešto više od godinu dana u organizaciji OSCE imali smo dva redovna i jedan vanredni krug izbora u Bosni i Hercegovini. U 1998. i 1999. godini očekuje nas još po jedan izborni krug. Možda će se poslije svih ovih izbora dogoditi još jedno čudo, pored čuda bosanskog otpora, demokratsko čudo legalnog i legitimnog dolaska i silaska sa vlasti u Bosni i Hercegovini, nakon više od pet stotina godina vladavine autokratskih režima u njoj i njenom političkom okruženju.

Nema te policije na svijetu koja se može uspješno suprostaviti suzbijanju političkog terorizma, ako nema razvijenog demokratskog okruženja i političke podrške. Nije dovoljno to okruženje postići samo u Bosni, već i u njenom susjedstvu. U tom smislu, postaje prioritetno za suzbijanje političkog terorizma u Bosni funkcioniranje demokratski izabrane vlasti na cijelom području Bosne i Hercegovine i na svim njenim nivoima. Tek kada bude vlast normalno funkcionirala: zakonodavna, izvršna i sudska, tek tada će biti moguće sistematski i sistematično se suprotstaviti svakom vidu terorizma, pa time i političkom terorizmu. U tom smislu sa ovog okruglog stola treba pred međunarodnu zajednicu i državne institucije Bosne i Hercegovine postaviti zahtjev da se pri Ministarstvu za civilne poslove i komunikacije Vijeća ministara BiH osnuje jedinstvena državna obavještajna služba, jedinstvena policijska kontrola prelazaka državne

granice i zaštite državnih institucija i diplomatskih predstavništava u Bosni i Hercegovini. Prema Ustavu Bosne i Hercegovine te poslove ne mogu obavljati entitetske i kantonalne policije i službe.

U tom pogledu je danas situacija katastrofalna. Politička vlast na nivou države, jedva da se može takvom nazvati. U Republici Srpskoj vlast je podijeljena između Pala i Banjaluke i samo se čeka prilika kad će jedna drugu sebi potčiniti. U Federaciji bošnjačka i hrvatska komponenta vlasti su na nivou Federacije razroke, a na terenu kantona i općina svaka se drži onoga što je u ratu stekla. Saradnja političkih vlasti, pa time i izvršnih i sudskih, između entiteta pokušava se uzdići maltene na nivo kao da se radi o dvjema suverenim državama, a ne o saradnji između dva entiteta u istoj državi, koja jedina ima međunarodni subjektivitet. Nije čudo da u takvim političkim uslovima teroristi svake fele kolo vode.

Ono što može da zabrinjava u današnjem političkom trenutku Bosne i Hercegovine i što može ohrabriti terorizam jeste odsustvo političke volje kod političkih rukovodstava da Mirovnim sporazumom dogovoreno i potpisano ne provode u život. Naime, da bi se održali na vlasti političari još ne odustaju od svojih projekata koji su ih uveli u rat, genocid i opće rušilačko stanje kakvo se može porediti sa najbarbarskijim postupcima poznatim u predcivilizacijskom periodu ljudske historije. Zbog svojih sebičnih interesa i mitskih projekata u stanju su vlastiti narod dovesti na ivicu ponora i biološkog opstanka, što objektivno promovira terorizam kao metod.

Političko stanje ocrtano u ovom izlaganju, moglo bi izgledati bezizlazno. Međutim, izlaz ipak postoji. On se nazire u otvorenosti bosanskog društva i iznošenju na brisani prostor svih političkih opcija, koje će uz osiguranje demokratske procedure, nalaziti svoju političku potvrdu, ili će biti poražene. Uz konstruktivnu pomoć međunarodne zajednice, Bosna će jedino tako moći opstati kao država svih njenih građana-državljana i postati zdravo društvo.

Naši susjedi u okruženju moraju se naviknuti da je Bosna danas politički definiran i međunarodno priznat suvereni državni teritorij, čime je prestala biti njihovo slobodno lovište. Tu činjenicu garantira međunarodna zajednica i Bosni su otvoreni svi danas poznati vojni, politički i ekonomski integracioni procesi u Evropi i svijetu. Bosanski Srbi, Bosanski Hrvati i Bošnjaci, građani su i državljani Bosne i pod njenom su državnom zaštitom. Oni treba da prestanu biti topovsko meso, kao što su bili u vrijeme osmanske i austrougarske carevine u njihovim imperijalnim planovima, ali i topovsko meso za ostvarivanje mitskih projekata velike Srbije i velike Hrvatske.

Terorizmu u Bosni suziti će se prostor, ako Bosanci, bez obzira na svoju etnokulturnu i konfesionalnu pripadnost budu okrenuti punim licem prema Bosni kao svojoj domovini, i da u njoj ostvaruju svoje državno pravo kao njeni građani i državljani, a ne da gledaju preko tarabe u susjedne države, jer one nisu i njihove domovine. Očuvanje svoga duhovnog i intelektualnog identiteta, ne bi trebalo da dovodi u pitanje teritorijalni integritet Bosne, do zatvaranja u uska nacionalna geta i nacionalne političke homogenizacije, koja bi u Bosanskom Srbinu, Bosanskom Hrvat i Bošnjaku pobrisala subjektivitet političkog građanina, kojim se ne postaje samo građaninom Bosne već građaninom Evrope i svijeta.

Da zaključim: U Bosni će politički terorizam danas i sutra biti u upravnoj srazmjeri sa političkom stabilnošću Bosne i Hercegovine i demokratskoj razvijenosti njenih institucija. Što bude manje političke stabilnosti i demokratije, postojat će veće pretpostavke za različite manifestacije političkog terorizma i obrnuto. Zato znamo šta nam je činiti da bi ga preduprijedili, prije nego što nastane.